

Boodschap van de 12de plenaire bijeenkomst van de Bisschoppenconferenties van Afrika en Madagascar (SECAM), gehouden te Rome van 30 september tot 9 oktober 2000

Christus onze vrede

Kerk als familie van God, plaats en sacrament van verzoening, vergeving en vrede in Afrika

Begroeting

1. Moge de God van hoop u vreugde en vrede brengen! Alleluia. Wij zijn vrij. Wij zijn vrijgekocht door het bloed van het lam. Gezegend zij God de Vader van alle genade voor zijn onuitsprekelijke goedheid voor ons, afgevaardigden van de constituerende Regionale en Nationale Conferenties van het Symposium van Bisschoppenconferenties van Afrika en Madagascar (SECAM) in Rome bijeengekomen voor de 12de Plenaire Bijeenkomst van het Symposium. Wij prijzen en danken Hem voor de deelname en bijdrage van onze eminente gasten: kardinalen, aartsbisschoppen, bisschoppen, priesters, zusters, broeders, mannen en vrouwen en vertegenwoordigers van onze partnerinstellingen van de Heilige Stoel, Europa, Zuid-Amerika en Afrika.

Bijeenkomst te Rome

2. Deze bijeenkomst in de Eeuwige Stad is samengevallen met het grote Jubileum van het jaar 2000, met de heiligverklaring van Augustinus Zhao Rong en 119 andere martelaren uit China, van Catherina Drexel uit de Verenigde Staten van Amerika, van Maria Josef del Corazon van Jezus uit Spanje, een huisvrouw die zichzelf toegewijd heeft aan de dienst van de zieken, en van Josefina Bakhita uit Soedan. De Chinese martelaren dagen ons uit het koninkrijk van God op te bouwen met onbevreesde vastberadenheid. De getuigenis van Catherina Drexel, die haar leven wijdde aan de

dienst van de niet bevoorrechten en behoeftigen, geeft ons een gloedvol voorbeeld van onze plicht gevoelig te zijn voor de positie van de armsten onder de armen en voor de verschoppelingen van de samenleving. Josefina Bakhita, een dochter van Afrikaanse bodem, als slavin verkocht en door Gods genade vrijgekomen, is een symbool geworden van de Afrika's zoektocht naar ware vrijheid en eeuwig leven en een model van verzoening en vrede voor alle christenen. De bijeenkomst is ook samengevallen met het Jubileumfeest van de bisschoppen. Dit alles tezamen was een prachtig moment van genade waarvoor we de Heer oneindig dankbaar zijn.

Thema van de bijeenkomst

3. Het thema van de bijeenkomst was: *Christus onze vrede (Ef 2,14); Kerk als familie van God, plaats en sacrament van verzoening, vergeving en vrede in Afrika.* Het thema komt overeen met de bedoeling van het Jubileum en met de gebeurtenissen in Afrika. Bij deze gelegenheid richten wij de volgende boodschap aan de Kerk als familie van God in Afrika en in de hele wereld, aan onze leiders en aan alle mensen van goede wil.

Redenen voor blijdschap en dankbaarheid

4. Onder de inspiratie van de heilige Geest en bijgestaan door uitstekende deskundigen, hebben wij in gebed aandacht geschonken aan de situatie van Afrika op alle gebied. Wij merken met vreugde op dat sinds de speciale bijeenkomst van de Bisschoppensynode voor Afrika, de Kerk op vele punten een geweldige vooruitgang heeft doorgemaakt: de apostolische ijver van de leden, de groei in aantal van de bisdommen, de groei ook in absolute en proportionele zin van het aantal van haar leden, haar leken, priesters en religieuzen en van haar invloed in de samenleving. Wij zijn bemoedigd door de betrekkelijke vrede, die een aantal landen van Afrika genoten hebben en de inspanningen die in andere landen worden gedaan om gerechtigheid en harmonie te laten heersen en wij danken God voor dit alles.

Redenen van zorg

5. Ondanks dit alles zijn er ongelukkigerwijs zeer vele ontmoedigende abnormale situaties van zulk een geweldige zwaarte en afgrijzen in onze levens als burgers en gelovigen, dat zij openlijk veroordeeld moeten worden als een schaamteloze ontkenning

van alles waar het koninkrijk van God voor staat. Wij keuren openlijk de vele daden van onrecht, uitbuiting en geweld af die meedogenloos voortduren om menselijke wezens te vernederen die toch geschapen zijn naar Gods beeld en gelijkenis. Vijandelijkheden en conflicten binnen en tussen stammen, dorpsgemeenschappen, etnische groepen, naties en godsdiensten hebben overal in Afrika een afschuwelijke hoogte bereikt die ons bang maakt. Het feit dat dit geenszins nieuwe kwalen in Afrika zijn maakt het werk van de Kerk zelfs moeilijker en dringender.

Betreurenswaardige politieke situatie

6. Wij kunnen niet anders dan in duidelijke termen de honger naar macht en de roekeloosheid van sommige Afrikaanse leiders betreuren in zulke landen als Soedan, Angola, Sierra Leone, Liberia, het gebied van de Grote Meren, de democratische Republiek Congo, Congo Brazzaville, Eritrea en in vele andere gebieden in Afrika, wat voor miljoenen van ons volk ellende heeft gebracht en blijft veroorzaken. Wij veroordelen de activiteiten van rebelligroepen die aanhoudend de regeringen bevechten, en daarbij mensen doden en schaamteloze wredeheden begaan.

Wij keuren de autoritaire en onderdrukkende besturen af, die aan hun onderdanen persoonlijke vrijheid en fundamentele mensenrechten onthouden, speciaal de vrijheid van vereniging en van politieke uitdrukking, als ook het recht om hun regeringen in vrije, eerlijke en vreedzame verkiezingen aan te wijzen. Zulk politiek onrecht veroorzaakt spanningen die dikwijls ontaarden in gewapende conflicten en interne oorlogen die ernstige noodlottige gevolgen met zich mee brengen zoals honger, epidemieën en verwoestingen, om maar niet te spreken van bloedbaden en van het schandaal en de tra-

gedie van de vluchtelingen.

7. Wij beschouwen de onverdraaglijke politieke instabiliteit, het bedrog en de intimidatie die in sommige delen van Afrika overheersend zijn als een vernederende ramp. Wij vinden het ook heel erg dat sommige Afrikaanse landen in plaats van hulp te geven om zulke conflicten te verminderen, hun grondgebied laten gebruiken om andere regeringen te ontwrichten.

8. Wij klagen de langdurige discriminatie aan van christenen door moslims in de Soedan, die neerkomt op regelrechte vervolging. Ook maken wij bezwaar tegen het opleggen van de islamwetgeving (de Sharia) aan niet-moslims in sommige Afrikaanse landen, zoals Nigeria. Wij beklagen ons over het gebrek aan godsdienstvrijheid in sommige Afrikaanse landen met een overheersende moslimbevolking.

Minachting voor menselijk leven en waardigheid

9. Wij veroordelen als tragisch het gebruik van kinderen en jongeren, jongens en meisjes, als medestrijders in conflicten in Afrika. Wij beschouwen de amputatie van ledematen van onschuldige weerloze burgers, meestal baby's, kinderen en zieke volwassenen, en het uitsteken van ogen van vijanden of verdachten als een misdaad die ten hemel schreit. Inderdaad moet iedere vorm van foltering van menselijke wezens gezien worden als barbaars onmenselijk en ont-aard.

10. Onder de talloze daden van geweld tegen ons werelddeel, veroordelen wij de programma's van geboortebepanking, sterilisatie en abortus die sommige machten tegen de armen voorbereid hebben, onder het mom van hulp aan de gezondheid en

van de zogenaamde gezonde voortplanting. De tragedie van deze situatie is dat dikwijls de slachtoffers niet weten wat hen wordt aangedaan.

Economische sabotage

11. De talloze economische problemen in Afrika worden vergroot door de oneerlijkheid van corrupte leiders, die alleen of samenspannend met interne of externe belangen, kolossale nationale rijkdommen voor hun eigen voordeel doen verdwijnen en hoge publieke fondsen overmaken op privé-rekeningen van buitenlandse banken. Dit is pure diefstal, hoe dit ook wettelijk verbloed wordt. Het is economisch ver-raad en sabotage van de eerste orde.

Verlies van het cultureel erfgoed

12. Afrika is geleidelijk aan haar culturele identiteit aan het verliezen. De waarden die zoveel gekoesterd werden en die de steunpil-laar waren voor het overleven en leven van onze voorouders, worden meedogenloos afgekald. Het respect dat wij opbrachten voor het leven begint tot het verleden te behoren; onze achting voor de bejaarden, het gezag en het heilige is aan het vervliegen in gebrek aan eerbied; ons besef en waardering voor gemeenschapsleven is ongemerkt overgegaan in individualisme; onze geest van vriendelijkheid, gastvrijheid en zorg voor anderen is op de vlucht gesla-gen bij de naderende ontbinding van ons traditioneel sociaal en cultureel leven. De Afrikaanse familie is snel die waarden aan het verliezen, waarin de Vaders van de Afri-kaanse Synode juist een mogelijke verrij-king zagen van ons verstaan van de Kerk.

Groter respect voor vrouwen

13. Het respect dat wij voor onze vrouwen

hadden is bezig te veranderen door het toedoen van sommige mannen die hen nu vooral als genotsmiddel beschouwen. Een schaamteloos verschijnsel, dat betreurd moet worden als walgelijk en als een culturele gruwel en vroeger ongehoord was, heeft zijn intrede gedaan in de Afrikaanse samenleving waar sommige mannen er zelfs toe gekomen zijn kinderen en baby's seksueel te misbruiken. En wat erger is: sommige vrouwen zijn gedwongen hun zelfrespect op te geven en hun toevlucht te nemen tot prostitutie als middel om economisch te overleven. Dit alles is tegen de fundamentele gelijkheid en de verrijkende complementariteit die tussen man en vrouw bestaat.¹

Ontgoocheling

14. Wij vochten voor onafhankelijkheid in de hoop dat het ons zou lanceren in de baan van overvloed, veiligheid en tevredenheid. De werkelijkheid is dat het Afrika van na de onafhankelijkheid er beroerder aan toe is dan het koloniale Afrika. Afrikanen zelf zijn voor deze gang van zaken deels verantwoordelijk. Op het hoogtepunt van de apartheid sloten wij ons allen aan om dit onmenselijk systeem te veroordelen. Het is een tragisch wrede ironie dat het politieke kwaad dat ieder verstandig mens verafschuwde door een nog groter en wreder sociaal kwaad vervangen is. Zuid-Afrika behoort nu tot de drie meest gewelddadige landen in Afrika.

Schuld van rijke landen

15. Veel schuld moet ook neergelegd worden bij de vroegere koloniale heersers, de rijke industrielanden. Zij maakten van Afrikanen gebruiksartikelen en verscheepten hen naar de zogenaamde Nieuwe Wereld. Deze slavenhandel, de nog steeds niet erkende holocaust, heeft de Afrikaanse ziel

voor altijd onuitwisbaar getekend en wordt helaas in onze dagen op allerlei subtiële manieren voortgezet.

16. We doen een ernstig beroep op de rijke landen om hun wapenhandel met de Afrikaanse landen te beperken. Zij zouden de nodige maatregelen moeten nemen om de illegale wapenhandel stop te zetten die naïeve Afrikanen van wapens voorziet om zichzelf te doden. De Wereldhandelsorganisatie, die door de rijke landen is opgericht onder druk van multinationale ondernemingen, zou haar handelsregels moeten herzien ten gunste van de arme landen in plaats van bij te dragen aan de verrijking van de multinationale ondernemingen en van hun aandeelhouders.

17. De rijke landen moeten weten dat zij een groot onrecht begaan door de prijzen van de grondstoffen, die in Afrika gewonnen worden, naar eigen goedgevoelen vast te stellen en tegelijkertijd telkens opnieuw hun exportartikelen naar Afrika in prijs te verhogen. Zij maken zich dikwijls schuldig door de steun die zij geven aan de ene oorlogvoerende Afrikaanse natie of partij tegen de andere, om zo toegang te krijgen tot natuurlijke rijkdommen. Zij zijn aan God verantwoordig verschuldigd voor hun weigering om vaste prijzen te betalen voor onbewerkte producten, want zo maken ze het de Afrikaanse landen onmogelijk om een zinvol budget op te stellen.

18. De Heilige Stoel, de Organisatie van Afrikaanse Eenheid en andere betrokken organisaties hebben, tot nu toe met weinig resultaat, een dringend beroep gedaan op de rijke landen om de enorme verlamme schulden die zij aan de Afrikaanse landen hebben opgelegd kwijt te schelden. Eerlijk gezegd kunnen zij het niet bestrijden dat insisteren bij de arme Afrikaanse landen om

1. Vgl. Johannes Paulus II, postsynodale apostolische Exhortatie *Ecclesia in Africa* (14 september 1995), 121.

regelmatig rente en aflossing van de schulden te betalen niet barmhartig, niet realistisch, niet rechtvaardig, maar wel afgrijse-lijk immoreel is. Ze moeten niet alleen deze schulden kwijtschelden, maar ook herstelbetalingen doen voor alle schuld en alle onrecht dat zij Afrika hebben aangedaan.

Er zijn banken in de rijke landen, waar- bij corrupte Afrikaanse leiders zonder scrupules hun geld onderbrengen. De rijke lan- den moeten zich realiseren dat dit geld gestolen geld is en dat zij zich, door dit niet terug te geven aan de rechtmatige eigenaar, schuldig maken aan misdadige diefstal die gelijk staat aan economische sabotage en uitbuiting; zij zijn even schuldig als dege- nen die dit geld verduisterd en opgestuurd hebben.

19. Het opleggen aan de Afrikaanse landen van structurele aanpassingsprogramma's is op zijn zachtst gezegd pijnlijk, even goed als het geven van hulp waaraan allerlei voorwaarden verbonden zijn. We kunnen niet anders zeggen dan dat het betreuens- waardig is dat een brief over het kwijtschel- den van schulden en over de wapenverkoop aan Afrika, die op het einde van hun Plenai- re Vergadering in 1998 door een van onze regionale conferenties aan de Wereldbank, het Internationaal Monetair Fonds (IMF) en de Europese Unie (EU) verstuurd is, zelfs geen bericht van goede ontvangst van een van de drie organisaties gehad heeft.

20. We veroordelen openlijk en met kracht de gewoonte van rijke landen om samen te spannen met sommige Afrikaanse landen bij het aantasten van het leefmilieu. Landen die burgers vervolgen als zij een boom omhakken op hun eigen woonerf, hebben geen last van gewetensbezwaren als ze grote hoeveelheden van ons beste hout voor hun eigen gebruik importeren.

21. De koloniale landen zijn er zich zeker van bewust dat sommige van de interne conflicten, waar Afrikaanse landen onder te lijden hebben, het gevolg zijn van de onge- looflijk onrealistische grenzen die zij voor hun kolonies vaststelden. In sommige gevallen hebben ze met een pennenstreek etnische groepen in stukken opgedeeld.

22. Niettemin keuren wij ten sterkste af, dat Afrikanen uit gebieden van hun eigen land of uit andere landen verjaagd worden, onder het voorwendsel dat zij vreemdelin- gen zijn. Zulke daden klagen we aan als duidelijke uitingen van extreem nationalis- me.

Kwaad dat ons omringt

23. Per slot van rekening is de werkelijkheid van de situatie in Afrika dat er geen vrede is. Ziekte komt in overvloed voor, speciaal HIV/AIDS. Statistisch gezien staat vast dat het Afrikaanse continent een hoog percentage HIV/AIDS in de wereld heeft. Wij vinden dit een ernstige situatie, die de vrede in families en landen teniet doet. De onbetaalbare prijs van de behandeling van HIV/AIDS sluit de armen uit en veroordeelt hen tot een zekere dood. Rampzalige armoede staat dreigend voor ons, en honger slaat meedogenloos toe. Onwetendheid neemt toe. Op alle niveaus loopt het onderwijs gevaar dat ont- wikkeling en vooruitgang – andere namen voor vrede – garandeert. Het is een somber beeld.

Hoop op Jezus

24. Maar we verliezen de hoop niet. De Heer heeft zijn gelovig volk altijd bevrijd van soortgelijke en zelfs ergere situaties. Jezus is de Vorst van de vrede, de Heer van de liefde. Hij heeft ons verzoend met zijn Vader en onder elkaar. Hij heeft onze zonden verge-

ven. Wij steunen op hem en zijn zeker van de overwinning.

25. Ondanks de ernst van de huidige Afrikaanse crisis, moeten wij bovenal eerst God danken voor de moed van vele mannen en vrouwen en van de jeugd die trouw blijven aan de oproep van de Zaligheden. Tegenover de dramatische situatie die veroorzaakt wordt door oorlogen, gedwongen migraties en de verwoesting van hun woningen, handhaven vooral de vrouwen de familieband en trachten zij hun kinderen kansen te bieden op een betere menselijke toekomst. Op de ergste gruwelijkste momenten heeft Gods genade in mensen steeds heroïsche edelmoedigheid opgewekt, die de vlam van de hoop levend houdt. Wij houden de herinnering levend aan de nooit verslappende inzet die bijgedragen heeft aan de afschaffing van het systeem van apartheid en die meegeholpen heeft om vrede in Mozambique tot stand te brengen.

Onze opdracht

26. Als herders zijn wij door de Heer gekozen om de boodschap van vrede in Afrika te verkondigen. Wij zouden elk van onze plaatselijke Kerken het zoeken naar rechtvaardigheid, vergeving en verzoening willen toevertrouwen. In de huidige omstandigheden van ons werelddeel, halen wij deze oproep van Sint Paulus voor de geest: "En dit alles komt van God, die ons door Christus met zich heeft verzoend en ons [apostelen] de dienst van de verzoening heeft toevertrouwd. Ja, God heeft in Christus de wereld met zich verzoend zonder de mensen hun overtredingen aan te rekenen, en ons heeft Hij de boodschap van de verzoening toevertrouwd. Wij zijn dus gezanten van Christus, alsof God zelf u oproept door ons woord. Wij smeken u in Christus' naam: laat u met God verzoenen" (2Kor

5,18-20).

27. Wij zouden gaarne deze opdracht tot vrede in Afrika willen uitvoeren met onze christelijke broeders en zusters en met alle mannen en vrouwen van goede wil. In feite nodigt de God van de vrede allen uit die een goed geweten hebben zich met gelijke kracht in te zetten voor het werk van verzoening en vrede. Daarom doen wij een beroep op allen en iedereen om tot God te bidden. Weest niet bang. Houdt moed.

Oproep tot christenen

28. Wij doen een beroep op u, ouders, om uw kinderen op te voeden tot vrede omdat de christelijke familie huiskerk is en de eerste leerschool voor vrede en verzoening.

29. Wij doen een beroep op jullie, jonge mannen en vrouwen, de toekomst van Kerk en samenleving, om authentieke vredestichters te zijn van de toekomst en rechtvaardig te zijn in alles wat u onderneemt. Wees verkondigers van het evangelie voor u zelf overeenkomstig de oproep in *Ecclesia in Africa* (Kerk in Afrika): "De Kerk in Afrika beseft heel goed dat de jeugd niet alleen het heden maar vooral de toekomst van de mensheid vertegenwoordigt. Jongeren moeten dus geholpen worden om wat hun ontplooiing in de weg staat te overwinnen, zoals analfabetisme, werkloosheid, honger en drugs. En om aan die moeilijkheden het hoofd te bieden, moet van jonge mensen worden gevraagd dat zij in hun kring het evangelie doen kennen. Niemand zal daartoe beter in staat zijn dan zij."²

30. Wij doen een beroep op u, priesters en religieuze mannen en vrouwen, om met elkaar en met anderen in *communio* te leven. Laat uw inzet nooit verslappen om degenen die aan uw pastorale zorg zijn toe-

2. *Ecclesia in Africa*, 93.

vertrouwd te vormen zodat zij in hun leven gevoelig zijn voor de nood aan rechtvaardigheid en vrede, verzoening en liefde. Maak voor dit doel gebruik van scholen en catechumenaten.

31. Wij doen een beroep op alle leken, mannen en vrouwen, op onze christelijke organisaties en gemeenschappen om getuigen te zijn van vrede en verzoening. Zoekt naar vrede en beleef haar praktische rechtvaardigheid.

Oproep tot Afrikaanse leiders

32. Leiderschap is er voor dienstbetoon en niet om te overheersen en voor eigenbelang. Wij doen daarom een beroep op u, onze politieke leiders, om u niet te laten verlokken door hebzucht om uw volk onrechtvaardig te behandelen. Wij smeken u om medelijden te hebben met uw landgenoten. Gaat geen conflicten en vijandigheden aan die leiden tot broedermoord. Schakelt alle structurele oorzaken uit die leiden tot geweld, of ze nu economisch, politiek of cultureel van aard zijn. Als er conflicten uitbreken, zoekt dan verzoening en laat het pad van de wraak volledig achter u.

33. Wij doen een beroep op de Afrikaanse regeringen om de cultuur van integriteit te promoten. Met de Afrikaanse Synode doen wij een beroep op hen om een passend beleid vast te stellen dat nodig is om de economische groei te doen toenemen en de nodige investeringen om banen te scheppen. Dit zal hopelijk de toenemende werkloosheid verminderen, die in haar kielzog frustratie en wanhoop met zich meebrengt en dikwijls leidt tot weerzinwekkende criminaliteit. De emigratie van hoog opgeleide mensen die onze landen van veel hard nodige menselijke rijkdom berooft moet stoppen; in de plaats daarvan zouden de Afri-

kaanse wetenschappers en kunstenaars hun deskundigheid ter beschikking moeten stellen van hun landen en hen zo helpen zich te ontwikkelen.

34. Wij zouden graag benadrukken dat Afrikaanse regeringen de duidelijke plicht hebben het gemeenschappelijk erfdeel te beschermen tegen alle vormen van verkwisting en verduistering door burgers, die onvoldoende gemeenschapsgevoel hebben, of door buitenlanders zonder scrupules. Wij bidden vurig tot de Heer van de vrede, wiens geboorte 2000 jaar geleden door engelen met een vredesgezang aan herders werd aangekondigd, dat Hij ons in Afrika goede politieke leiders geeft zowel mannen als vrouwen. Wij bidden zelfs met meer vuur voor heilige staatshoofden die een diepe liefde hebben voor hun volk en die de belangen van hun volk boven hun eigen belangen stellen. Laat hen erop toezien dat hun regeringen voldoende salarissen uitbetalen aan hun personeel.

35. Hier moeten we melding maken van culturele vormen die in iedere gemeenschap in Afrika gevonden worden om conflicten op te lossen, en waarvan sommige zelfs geïnstitutionaliseerd zijn of de vorm van een rite aangenomen hebben. In alles wat zij doen, moeten Afrikaanse leiders zich realiseren dat zij Afrikanen zijn en ze moeten zich niet laten manipuleren. Zij zouden zich beschikbaar moeten stellen als vredestichters. Waar geen geweld de kop opsteekt, moeten zij God danken. Ze zouden moeten weten dat oorlog geen antwoord is op geschillen, dat oorlog altijd slecht is en dat er in een oorlog nooit een winnaar is. Oorlogen leiden tot meer haat en tot dorst om wraak te nemen, zoals de tragische ervaringen van Rwanda en Burundi in de laatste jaren meer dan duidelijk hebben laten zien. Die periode van rassenmoord, die

voortgekomen is uit de slechtste soort etnische haat en vijandschap en die meer dan 25 jaar geduurd heeft, geeft een beeld in het groot van wat zich overal in Afrika even venijnig aan het afspelen is.

36. Afrikaanse leiders moeten harder werken aan de eenheid van hun land. Als ze dat doen zouden ze in staat zijn voor de toekomst een kracht te vormen, waarmee gerekend kan worden op internationaal niveau. Bovendien zou dit hun in staat stellen hun natuurlijke rijkdommen ten volle te exploiteren om hun bevolking te verlossen van hun ellende en een betere toekomst voor hun kinderen op te bouwen. Daarom doen wij een beroep op de Afrikaanse organisaties om doeltreffender te zijn in de promotie van vrede en verzoening. En we noemen als organisaties: de Organisatie van Afrikaanse Eenheid en haar regionale socio-economische onderdelen zoals de Economische Gemeenschap van West Afrikaanse Staten (ECOWAS), de Gemeenschappelijke Markt van Oost en Zuid Afrika (COMESA), de Zuid Afrikaanse Ontwikkelings- en Samenwerkings Gemeenschap (SADCC) en de Economische Gemeenschap van de Staten van Centraal Afrika (CEEAC), enzovoorts.

37. We herinneren u eraan dat wij op het einde van onze Plenaire Bijeenkomst in Zuid Afrika in 1997 aan alle staatshoofden in Afrika een schrijven verzonden hebben en daarin ten behoeve van ons volk exact dezelfde gevoelens uitgedrukt hebben. Het stemt ons droevig dat wij slechts een enkel antwoord ontvingen van onze broeders met wie wij, zoals wij gaarne willen geloven, een identieke aspiratie voor ons volk delen.

38. We bekritisieren zonder voorbehoud alle vormen van religieuze onverdraagzaamheid die meestal veroorzaakt wordt door fanatici, militanten en fundamentalisten en soms

leidt tot geweld en vijandigheden. Verder zouden we willen waarschuwen voor duivelsaanbidding en satanische cultus die in bepaalde delen van ons continent dreigend de kop opsteken en waarbij deze demonische activiteiten allereerst mikken op mensen die in God geloven.

Rol van internationale organisaties

39. Wij doen een beroep op de internationale gemeenschap om niet werkloos neer te zitten alsof de conflicten in Afrika haar niet aangaan. De Verenigde Naties en de Organisatie van de Afrikaanse Eenheid hebben de plicht om in geval van oorlog in Afrika tussenbeide te komen en zich niet te verbergen met de uitvlucht dat het gaat om interne aangelegenheden van soevereine staten. Zij moeten zichtbaar belangstelling tonen en geen te grote onverschilligheid aan de dag leggen, en zo nodig iets anders doen, minstens om hun geloofwaardigheid te behouden.

40. De rijke landen moeten zich niet opsluiten in zichzelf, maar eerder open staan voor de landen van de Derde Wereld. Ze moeten zich realiseren dat de geweldige economische bres tussen het Noorden en het Zuiden een schandaal is.

41. In navolging van het voorbeeld van paus Johannes Paulus II tijdens zijn pastorale bezoek aan Senegal in 1992, vragen wij aan de landen die betrokken waren bij de slavenhandel Afrika om vergeving te vragen. Landen waar de slavenhandel nog bestaat, dienen passende maatregelen te nemen om hieraan een einde te maken. Eveneens zouden koloniale machten de slechte gevolgen van de kolonisatie moeten erkennen ondanks de vele positieve kanten ervan en hun plicht moeten aanvaarden om deze slechte gevolgen goed te maken. Ande-

re rijke landen van het noordelijk halfrond hebben op een of andere manier ook bijgedragen aan de armoede van de Afrikanen. Daarom bevelen wij aan dat door alle rijke landen een programma opgezet wordt onder auspiciën van de Verenigde Naties om de armoede in Afrika uit te roeien.

Kerken van het noordelijk halfrond

42. Wij danken onze broeders en zusters van de Kerken in het noordelijk halfrond voor de solidariteit en de hulp die zij altijd aan hun broeders en zusters in Afrika gegeven hebben om hun ellende en lijden te verlichten die een gevolg zijn van conflicten en natuurlijke rampen. Wij vragen hen ook met aandrang om te blijven lobbyen en om beroep te doen op hun regeringen ten gunste van Afrika aangaande uitbuiting en overheersing door rijke landen waarover wij reeds eerder gesproken hebben. In naam van de Kerk als familie van God willen wij nogmaals hun aandacht vragen voor het lot van hun broeders en zusters in het zuidelijk halfrond en voor een voortgezette solidariteit.

Onze rol

43. Wij van onze kant erkennen de noodzaak ons meer in te spannen zodat onze plaatselijke Kerken het beste voorbeeld geven van rechtvaardigheid die tot vrede leidt. Soms worden op alle niveaus van het kerkelijk bestuur, de Bisschoppenconferenties niet uitgesloten, sporen van stammen-gerichtheid gevonden. Dit schaadt onze geloofwaardigheid, want zoals paus Johannes Paulus II heeft opgemerkt: "Als de Kerk moet getuigen van gerechtigheid, dan zal ieder die de mensen over gerechtigheid durft spreken, ook moeten trachten in de ogen van die mensen rechtvaardig te zijn."³ Wij moeten beslist in de Kerk discriminatie

en partijdigheid vermijden en bestrijden. We moeten ons best doen om te getuigen van de gerechtigheid en de vrede in de kerkelijke organisaties door – naast andere zaken – een adequaat loon te betalen aan mannen en vrouwen die in dienst van de Kerk werken.⁴

44. De heilige Geest heeft ons gezalfd en "heeft (ons) gezonden om aan armen de goede boodschap te brengen, om aan gevangenen hun vrijlating aan te kondigen en aan blinden het licht in hun ogen, om verdrukten in vrijheid te laten gaan, en een jaar af te kondigen dat de Heer welgevallig is" (Lc 4, 18-19). De Heilige Vader waarschuwde ons in *Ecclesia in Africa* dat de nieuwe evangelisatie die we willen ondernemen tijdens het derde christelijk millennium erop zou moeten mikken "de Kerk als familie op te bouwen, waarbij alle centraal stellen van de eigen volksgroep en het overdreven benadrukken van het eigen karakter worden vermeden, de nadruk wordt gelegd op verzoening en op een werkelijke verbondenheid tussen de verschillende volksgroepen, en waarbij de solidariteit en het met elkaar delen wat betreft de mankracht en middelen onder de particuliere Kerken worden gestimuleerd, zonder ongepaste overwegingen van etnische aard."⁵

45. Wij zouden een gewichtiger stem willen hebben in het Afrikaanse continent. Daarom beloven we plechtig met de hulp van Jezus onze vrede de inspanningen voort te zetten die we doen om de waardigheid van de menselijke persoon in het Afrikaanse continent te bevorderen. Wij beloven te doen al wat wij kunnen om een grotere rechtvaardigheid in de Kerk te bevorderen. Wij besluiten om onze stemmen te laten horen over kwesties die aan de menselijke persoon haar rechten ontzegt. Wij beseffen de nood aan oecumenische samenwerking in het

3. *Ecclesia in Africa*, 106.

4. Vgl. *Ecclesia in Africa*, 107.

5. *Ecclesia in Africa*, 63.

zoeken naar vrede. We realiseren ons dat in sommige gevallen er behoefte is aan interreligieuze toenadering, waar dit mogelijk is, om conflicten op te lossen.

Besluit

46. Tenslotte bevestigen wij dat we zonder de Heer tot niets in staat zijn (vgl. Joh 15,5) en dat de vrede die de Heer ons geeft niet die van deze wereld is. Het is de vrede die gebaseerd is op een persoonlijke goede verhouding met God de Vader. Daarom is ons slotverzoek aan iedereen om de hoofdoorzaak van geweld uit te roeien, namelijk de zonde, die zich hardnekkig manifesteert in trots, zelfzucht, hebzucht, onverdraagzaamheid, het stereotyperen en de weigering om elkaar te aanvaarden als kinderen van een en dezelfde scheppende God.

47. De gezegende maagd Maria heeft de omstandigheden beleefd van vluchteling zijn op het Afrikaanse continent toen zij het kind Jezus vergezelde en voedde. Wij vertrouwen deze oproep aan haar toe zodat zij een echo zal vinden in de harten van de Afrikanen en de mensen van goede wil. Moge de Geest van Christus door haar voorpraak altijd met ons zijn zodat de familie van God een werkelijkheid wordt niet alleen in de Kerk maar ook in de grote familie van de Afrikaanse gemeenschap.

Rocca di Papa, Rome, 7 oktober 2000

LAURENT MONSENGWO PASINYA
aartsbisschop van Kisangani, Congo
voorzitter van de SECAM

Vertaling: C. van den Brand